

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ НАСИЛЛЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

В.Поденко

Глобалізація, що включає в себе соціальні, економічні, політичні та культурні процеси, все більше загострює конфлікти в суспільстві. А свобода вибору окремого індивіда протиставляється існуючим соціальним порядкам. Окремий індивід втрачає здатність до подальшого саморозвитку. В сучасних умовах демократизації суспільства виникає уявне відчуття свободи, яке «компенсується» великою кількістю примусів з боку державних та міжнародних владних інституцій, які «виправдовуються» політичною потребою використання насилля задля подальшого розвитку.

Поняття «насилля» розуміється у соціально-філософському як невинуватене, несправедливе використання сили для вирішення певних соціальних завдань, що зазвичай призводить до перекручення поставлених (навіть благородних) цілей і мети або, як примус (дія), до якого вдається особа, група, держава для досягнення поставлених цілей. Використання сили при цьому пов'язане з прямим заподіянням фізичного, психічного чи морального збитку іншій особі або державі чи погрозою такого заподіяння.

У другій половині ХХ та на початку ХХІ століття світова спільнота, намагаючись побудувати ідеальну систему матеріальних та соціальних відносин, в основу державотворення покладає принцип демократії. В такій системі суспільних відносин виключаються прямі насильницькі дії з боку влади та окремих індивідів. З іншого боку процеси глобалізації забезпечують швидке поширення інформації та спричиняють жорстку конкуренцію, як між окремими особами й суб'єктами господарювання, так і між державами та їх об'єднаннями. Тому насилля не зникає, воно лише змінює свою форму реалізації. Чим виправдовується насилля в сучасних умовах глобалізації? А.А. Гусейнов визначає такі основні чинники розв'язання даного питання: 1) насилля як відмова від часткового на користь цілого; 2) насилля як жертва заради майбутнього; 3) насилля як спосіб боротьби за принципом «мета виправдовує засоби»; 4) легітимне насилля задля справедливості; 5) насилля як історичне діяння, необхідна форма висхідного розвитку суспільства.

У сучасному світі політичні сили, що прагнуть використовувати процеси глобалізації у власних інтересах, застосовують різні види насилля, виправдовуючись нагальною необхідністю розвитку соціуму на виправдання своїх насильницьких дій політичної спільнотою може бути обрана окрема жертва, яку за посередництвом засобів масової інформації характеризують такою, що загрожує мирному світовому співіснуванню та розвитку демократичних відносин. Зі свого боку суспільство не визнає одиночного насилля, оскільки «... право розглядає насилля в руках окремої особи як небезпеку, яка підриває правовий порядок» та виправдовує насильницькі дії своїх політичних лідерів проти «жертви» та їй подібним.

Такі дії викликають регулярні неконтрольовані спалахи «стихійного» та «іраціонального» насилля з боку населення, що не має кінцевої мети та не шукає

виправдань, відповідно, зумовлене не лише протестом проти діяльності влади, а й соціальних процесів, спричинених глобалізацією.